

Oponentský posudek disertační práce

Autor práce: Mgr. Kristýna Janyšková

Název práce: Fenomén smrti a proces truchlení v kontextu mentálního postižení: Projekt podpůrné skupiny

Školitel: doc. PhDr. Jan Šiška, Ph.D.

Oponent: Doc. PhDr. Kateřina Hádková, Ph.D.

Pracoviště: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, M. Rettigové 4, Praha 1

Mgr. Kristýna Janyšková předkládá disertační práci věnovanou fenoménu smrti a procesu truchlení u osob s mentálním postižením v rozsahu 263 stran + přílohové dokumentace v počtu 9 dokumentů, zpracované s použitím 156 odborných pramenů.

Dizertační práce odkrývá téma, které není doposud v kontextu osob s mentálním postižením v České republice zpracováno. Disertační práce má teoretický a současně i empirický charakter. Podíl teoretické části práce, v níž jsou vysvětlena především terminologická východiska, a empirické části je vyvážený. V teoretické části autorka vymezuje kromě osob s mentálním postižením, pojmy umírání, smrt a zármutek v obecné rovině i v kontextu mentálního postižení, dále nahlíží do problematiky podpory osob s mentálním postižením během procesu truchlení a pracovníků organizací, které jim poskytují sociální služby, zabývá se i výzkumy k využití podpůrných skupin. Škoda, že v této pasáži není věnován prostor filozofickým východiskům vztahujícím se k tématu.

Poměrně rozsáhlé výzkumné šetření je zaměřené na porozumění procesu truchlení osob s mentálním postižením s cílem popsat možnosti podpory procesu truchlení, s hlavním důrazem na možnosti využití podpůrných skupin. K hlavnímu cíli byly stanoveny 4 dílčí cíle pro kvalitativní i kvantitativní část výzkumu. V každé části smíšeného výzkumu je uveden výzkumný problém (záměr), který je zakomponován až průběžně v textu (což je nepřehledné), nejsou však pregnantně stanoveny výzkumné otázky. Ze struktury empirické části dizertační práce lze odvodit, že autorka měla na počátku zvolené téma a stanoven výzkumný cíl, ale lze se oprávněně domnívat, že základní otázky v průběhu výzkumu, během sběru dat a jejich analýzy, modifikovala. Určitou flexibilitu výzkumného projektu lze považovat za zcela legitimní a odpovídající povaze smíšeného výzkumného designu. Pro zpracování kvalitativní části výzkumu vybrala autorka metodu zakotvené teorie, kterou konkrétně zvolila pro porozumění, jakým způsobem truchlí osoby s mentálním postižením. Strategie výběru výzkumného souboru tvořeného 9 (resp. 8) probandy s mentálním postižením (bez kritéria hloubky mentální retardace) v kvalitativní části mohla být lépe promyšlená, aby byl výzkumný soubor více homogenní, pokud pomineme hloubku mentální retardace (viz vysvětlení v textu), tak se jeví jako podstatné např. kritérium věku, ale i další faktory. Zdůvodnění nízkého počtu probandů a jejich věkové kohorty v kvalitativní části výzkumu není v práci uvedeno. Kvantitativní část pak popisuje dotazníkové šetření uskutečněné mezi pracovníky Domovů pro osoby se zdravotním postižením a chráněného bydlení, u kterých zjišťovala jejich připravenost na podporu procesu truchlení osob s mentálním postižením, jak

tuto oblast vnímají, jejich profil a profil organizací, ve kterých pracují a dále pro zjištění efektivity účasti na podpůrné skupině na proces truchlení zapojených jedinců. V kvantitativní části byla data analyzována od 220 respondentů. V kvantitativní části (kapitole 10) je sice uvedeno, že dotazník byl zpracován prostřednictvím statistického programu SPSS, všechny souvislosti byly testovány buď s použitím oboustranné alternativy Fisherova exaktního testu, nebo za použití modifikace chí kvadrát testu pro uspořádané kategorie („Linear-by-Linear Association Test“), ale chybí zde stanovené hypotézy. V textu jsou uvedena jen holá konstatování statisticky zpracovaných výzkumných dat a výsledky měření jsou prezentovány procentuálním vyjádřením s využitím grafů. Zde by se mimo jiné nabízela komparace dosažených výsledků s empirickými poznatky zahraničních badatelů. Některé závěry této části výzkumu lze předem předpokládat.

Po stránce formální jsou v disertační práci překlapy, nejednotné citace, především se jedná o internetové zdroje (pod čarou). Dále je nejednotná až roztržitá struktura jednotlivých kapitol, některé podkapitoly jsou tak krátké, že je nelze za podkapitoly považovat (např. v nosné kapitole 3 podkapitola 3.1, 3.9 atd.). Nepřehledně jsou řazeny stanovené dílčí cíle a výzkumný problém, resp. problémy pro kvalitativní i kvantitativní část výzkumu (pro lepší orientaci mohlo být vše uvedeno v úvodní kapitole empirické části disertační práce), navíc výzkumný problém (námět) by měl předcházet cíli výzkumu. Velká nepřehlednost je patrná i v prezentaci dosažených výsledků v empirické části (kapitola 9).

Disertační práce tematicky přesahuje rámec speciální pedagogiky a spadá do gesce oboru sociální práce. Doporučení pro praxi jsou orientována na zařízení sociálních služeb.

Následující otázky doporučuji diskutovat při obhajobě:

- 1. Pro obhajobu doporučuji stručně přestavit, jak z hlediska vlastního výzkumného procesu autorka postupovala a dospěla k případným změnám či dílčím modifikacím, které během výzkumu nastaly.*
- 2. Uvádíte doporučení pro praxi, která jsou výzvou pro zařízení sociálních služeb. Shrňte, prosím, v čem spatřujete teoretický posun pro obor speciální pedagogiky.*
- 3. Vyjádřete se, prosím, k přínosu Vaší disertační práce v mezinárodní perspektivě.*

Závěr: I přes všechny výše uvedené nedostatky lze konstatovat, že autorka ve své disertační práci prokázala schopnost samostatné tvůrčí vědecké práce v oboru speciální pedagogika. Předložená disertační práce splňuje požadavky standardně kladené na disertační práce dle řádu doktorského studia na Univerzitě Karlově a dle vysokoškolského zákona. Doporučuji Mgr. Kristýně Janyškové po úspěšné obhajobě práce udělit titul Ph.D.